

De door HOOGENDOORN gegeven opmerking krijgt echter meer betekenis indien men zich realiseert dat slechts ten hoogste een derde van het aantal klinische gevallen betrekking heeft op vroege syfilis en gonokokkeninfecties. Hierbij ga ik nog voorbij aan de 52 klinisch behandelde gevallen van gonorrhoe in de leeftijdsgroep 10-14 jaar. De door mij geschatte incidenties namelijk hebben uitsluitend betrekking op primaire, secundaire en vroeg latente syfilis en op gonorrhoe. In het door HOOGENDOORN gegeven overzicht blijken echter de meeste patiënten aan late gevolgen van een luetische infectie te lijden.

De door mij in 1967 onder dermatologen gehouden enquête heeft geen enkele patiënt met gonorrhoe onder de 10-14-jarigen opgeleverd. Interessant is dan ook de bevinding dat in de periode 1967-1970 bij ten minste 52 kinderen in die leeftijdsgroep een klinische op gonorrhoe gerichte behandeling werd ingesteld. Terecht merkt HOOGENDOORN op dat bij deze groep een andersoortige besmettingswijze moet worden verondersteld. Patiënten uit deze groep zullen dan ook veel frequenter door huisartsen en gynaecologen dan door dermatologen worden gezien en behandeld.

Literatuur: BIJKERK, H. (1969) *Het vóórkomen van geslachtsziekten in Nederland, 1967*. Staatsdrukkerij, 's-Gravenhage. — HOOGENDOORN, D. (1972) Geslachtsziekten in het ziekenhuis. *Ned. T. Geneesk.* 116, 2004.

Leidschendam, november 1972

H. BIJKERK

Cholelithiasis, symptoom of diagnose?

Het belangwekkende artikel van collega VAN DE WALL (1972) heeft een zeer interessante discussie uitgelokt, die zich hoofdzakelijk schijnt te concentreren op twee vragen.

Het eerste vraagstuk geldt de betekenis van de galblaas voor de galsteengenese. Deze wordt door VAN BERGE HENEGOUWEN (1972) niet, door VAN DE WALL (1972) wel erkend. De eerste wordt in zijn opvatting krachtig gesteund door de resultaten van vooraanstaande Amerikaanse onderzoekers, die bij galsteenpatiënten weinig of geen verschil tussen hepaticus- en galblaasgal vonden. De meest recente gegevens schijnen echter toch de laatste in het gelijk te stellen. Drie van elkaar onafhankelijke groepen, SIMMONS, ROSS en BOU-

CHIER (1972), NAKAYAMA en VAN DER LINDEN (in druk) en SCHERSTÉN et al. (te publ.), hebben nu namelijk vastgesteld dat de samenstelling van de hepaticusgal na cholecystectomie belangrijk verandert en minder „lithogeen” wordt. Ook voor de velen, die, als schrijver dezes, moeilijk kunnen begrijpen om welke duistere reden galstenen er zo hardnekkig de voorkeur aan geven zich in de galblaas op te houden, als juist deze galblaas in het geheel niets met hun genese te maken heeft, is het misschien het verstandigste dit vraagstuk als niet afgedaan te beschouwen.

Het tweede vraagstuk geldt de long-term-behandeling met chenodeoxycholzuur. Deze behandeling wordt door collega REISEL (1972) terecht aanvechtbaar gesteld. Niet alleen is in de Mayo-kliniek na het stoppen der behandeling steenrecidief waargenomen, maar bovendien is het middel onder bepaalde omstandigheden toxisch gebleken (BERGMAN en VAN DER LINDEN, in druk). De suggestie, patiënten met „lithogene” gal met thyreoïd te behandelen is echter, hoewel misschien theoretisch aantrekkelijk, toch waarschijnlijk minder gelukkig. Ten eerste schijnt het effect van thyroxine op de galzuren sterk beïnvloed te worden door het basisdieet (BERGMAN en VAN DER LINDEN 1972) en ten tweede werd bij proefdieren met thyroxine juist een bevordering der galsteenvorming waargenomen (BERGMAN en VAN DER LINDEN 1965, 1966).

Onze ideeën over de galsteengenese bevinden zich thans in een wel zeer snelle fase van ontwikkeling. In deze fase is het wellicht het beste ons niet te binden aan theorieën. Meer van toepassing op deze fase zijn misschien de woorden van CHARLEY CHAN: „Mind should be like parachute, open when necessary.”

Literatuur: BERGE HENEGOUWEN, G. P. VAN (1972) *Ned. T. Geneesk.* 116, 2233. — BERGMAN, F. en W. VAN DER LINDEN (1965) *Acta chir. scand.* 129, 547; (1966) *Acta chir. scand.* 131, 319; (1972) *Z. Ernährungsw.* 11, 40; *Acta path. microbiol. scand.* (in druk). — NAKAYAMA, F. en W. VAN DER LINDEN *Acta chir. scand.* (in druk). — REISEL, J. H. (1972) *Ned. T. Geneesk.* 131, 2232. — SCHERSTÉN, T. e.a. (te publ.). — SIMMONS, F., A. P. J. ROSS en I. A. D. BOUCHIER (1972) *Gastroenterology* 63, 466. — WALL, J. W. M. VAN DE (1972) *Ned. T. Geneesk.* 116, 1282.

Östersund, Zweden, december 1972 W. VAN DER LINDEN

BERICHTEN

Buitenland

DUITSLAND (B.R.)

Verkeersdelicten van epileptici. Men schat het aantal epilepsie-lidders met insulten („Anfallskranken”) in de Bondsrepubliek op ongeveer 300.000, hetgeen overeenkomt met een morbiditeit van 0,3-0,5 pct der bevolking. Herhaaldelijk heeft men zich afgevraagd of het actief deelnemen van deze mensen aan het verkeer geen extra gevaar oplevert. In Oost-Duitsland en de Oostblokstaten worden bij de uitreiking van een rijbewijs aan epileptici nogal strenge beoordelingsmaatstaven aangelegd; in de Scandinavische landen is men vrijgevier en minder streng, mede op grond van de overweging dat het onthouden van een rijbewijs aan epileptici niet de juiste wijze is waarop men hen kan beletten, aan het verkeer deel te nemen, en dat het illegaal besturen van een auto

erdoor bevorderd wordt. In de Bondsrepubliek is een strenge beoordeling voorgeschreven ten aanzien van lijdens aan cerebrale insulten, alsook ten aanzien van lijdens aan endogene psychosen. Om een inzicht in het probleem te verkrijgen, hebben RITTER en RITZEL (*Münch. med. Wschr.*, 24 nov. 1972 bl. 2077), met medewerking van de autoriteiten, bij 546 insultlijdens boven de 14 jaar (allen in behandeling bij de Göttinger Universitäts-Nervenkliniek) nagegaan, hoeveel verkeersdelicten zij hadden veroorzaakt. In totaal hadden 81 van deze mensen (14,8 pct) eens of meermalen een strafbaar feit gepleegd, waarvan 47 (8,6 pct) in het verkeer (108 verkeersdelicten, waarvan een derde vóórdat de eerste verschijnselen van epilepsie zich hadden gemanifesteerd). Van de 47 personen waren 26 uitsluitend wegens verkeersdelicten gestraft; de overige 21 hadden bovendien nog andere strafbare feiten gepleegd. Bij laatstgenoemde 21 waren de ver-